

22.08.2019

Asia/3

§ 128

HKL:n talouden osavuositarkastus 1.1. - 30.6.2019

HEL 2019-005353 T 02 02 01

Päätös

Liikenneliikelaitoksen johtokunta päätti merkitä tiedoksi HKL:n osavuositarkastuksen 1.1. – 30.6.2019.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmoskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmoskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmoskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL_osavuositarkastus_Q2_2019_22.8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukiello, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Raportointikauden merkittävimmät tapahtumat

HKL:n tavoiteohjelman kehittämisohjelmat

Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 hyväksyttiin 27.9.2017 kaupunginvaltuustossa. Joukkoliikenteen pitkän aikajänteen kehittämisenäkömien kannalta olennaisia ovat mm. tavoitteet kestävä liikunnan edistämiseksi sekä linjaukset Vihdintien ja Tuusulanväylän kaupunkibulevardien ja Malmin raitiotien suunnittelusta. HKL:n valintoja suuntaa myös Helsingin kaupungin tavoite edistyksellisyydestä digitalisaation hyödyntämisessä.

Helsingin kaupunkistrategian lisäksi HKL:n tavoiteohjelma vuosille 2016 – 2024 luo perustaa HKL:n toiminnan kehittämiseksi. Tavoiteohjelmassa määritellään HKL:n strategiset tavoitteet ja niitä toteuttavat toimenpidekokonaisuudet eli kehitysohjelmat. Vuoden 2019 ensimmäi-

sellä neljänneksellä HKL:n toimintaa on kehitetty henkilöstöohjelman, turvallisuuden kehittämisohjelman, operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelman ja omaisuuden hallinnan kehitysohjelman avulla.

Vuoden 2019 toiminnassa keskeinen tavoite on henkilöstön hyvinvoinnin parantaminen. Henkilöstöohjelmassa tätä tavoitetta toteutetaan neljällä toimenpidealueella, jotka ovat arjen työn sujuvuus, työ ja ergonomia, työkykyriskin minimointi sekä syrjinnän nollatoleranssi. HKL on myös alkuvuonna 2019 käynnistänyt reilun vuoden mittaisen Samalla radalla –hankkeen, jonka tavoitteina ovat työhyvinvoinnin parantaminen ja organisaatiokulttuurin kehittäminen. Hankkeeseen sisältyy poikkeuksellisen laaja (9 pv/hlö) esimiesvalmennus kaikille HKL:n esimiehille.

Turvallisuuden kehitysohjelman kautta HKL parantaa toimintamallejaan liikenteessä, varikoilla, työmailla, kalustossa ja infrastruktuurissa. Työturvallisuuteen liittyen uudet työvaatteet kunnossapitoon hankittiin ja LEAN –koulutukset järjestettiin kaikissa kaluston kunnossapidon tiimeissä. Turvallisuus kuuluu kaikille –kiertue useissa HKL:n toimipisteissä toteutui ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Riskien hallinnassa käytettävän RamRisk –ohjelmiston käyttöönotto ja riskien käsittely on jatkunut koko HKL:n tasolla.

Turvallisuustyön perusteita määrittää sääntely kaupunkiraideliikennelaissa, liikennepalvelulaissa ja raideliikennelaissa. Viranomaissääntelyn lähtökohtana on itsevalvonta, joka perustuu HKL:n turvallisuusjohtamisjärjestelmään. Turvallisuusjohtamisjärjestelmänsä HKL ylläpitää ja kehittää jatkuvasti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) auditoi säännöllisesti HKL:n toimintaa ja seuraava auditointi on syyskuussa 2019. Edellisessä auditoinnissa todettujen poikkeamien osalta HKL:llä toimitti tiedot korjaavista toimenpiteistä Traficomille toukokuussa 2019.

Operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelmalla tavoitellaan HKL:n liikenteen hoidon ja sitä tukevien toimintojen tehostamista. Tehostamistarve vaihtelee merkittävästi toiminnoittain. Vuoden 2016 tasoon verrattuna HKL on jo vuositasolla tehostanut toimintaansa 7,6 milj. eurolla ja lisäksi kustannustehokkuutta parantavia toimia on toteutuksessa parhaillaan 3 milj. euron mittaluokassa.

Omaisuuden hallinnan kehitysohjelma liittyy HKL:n rooliin Helsingin joukkoliikenteen infrastruktuurin sekä metro- ja raitioliikenteen kaluston omistajana, kehittäjänä ja ylläpitäjänä. Olemassa oleva omaisuus on mittava ja HKL:n tekemät korvaus-, ylläpito- ja uudisinvestoinnit pääsääntöisesti 100-200 milj. euroa vuodessa. Vastuu investointien toteuttamisesta tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla on suuri. Omaisuuden hallinnan kehitysohjelmalla HKL etsii keinoja mm. nykyisen omaisuuden ylläpidon laadun ja kustannustehokkuuden tarkoituksen-

mukaiseen hallintaan, joukkoliikenneinfrastruktuurin mahdollistaman tu-
lovirran kasvattamiseen luomalla mahdollisuuksia eri palveluiden kehittä-
miseen yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa sekä uusinvestointien
aiempaa korkeatasoisempaan kustannusohjaukseen ja laadunhallin-
taan.

HKL:n hallintomalliselvitys

Kansliapäällikön asettama HKL:n hallintomuotoselvitystyö kaupungin-
kanslian ja HKL:n yhteistyössä käynnistyi tammikuussa ja työ valmistui
kesäkuussa. Työ päättyi esittämään HKL:n yhtiöittämistä yhtenä koko-
naisuutena. Kokonaisvaltaisena infrasta, kalustosta ja liikenteestä vas-
taavana yhtiönä HKL voi tuottaa yhteiskunnalle mahdollisimman suuren
arvon mm. eri toimintojen välisiä synergioita hyödyntäen. Yhtiömuo-
dossa HKL pystyisi myös palvelemaan kaupunkiraideliikenteen seudul-
listumisen tarpeita paremmin. Metro ulottuu jo Espooseen, Raide-Joke-
ri tuo Espooseen ratikan ja Vantaalla on vahva käsitys raitiolinjan to-
teuttamisesta Vantaalle 2020-luvulla. Mahdollisen yhtiöittämisen käsit-
tely poliittisissa elimissä tapahtunee syksyn 2019 aikana.

Raitioliikenteen liikennöintisopimus

HKL:n johtokunta jätti kokouksessaan 13.9.2018 HSL:lle tarjoutumisen
Raide-Jokerin ja kantakaupungin raitioliikenteen liikennöinnistä. Tarjou-
tumisessa HKL alentaa raitioliikenteen operoinnin hintaa 11 %:lla nyky-
tasosta. Tarjoutumisen kustannustasoa arvioitaessa on syytä ottaa
huomioon HKL:n menneiden vuosikymmenten vahva panostus kustan-
nustehokkuuteen, sillä 1990-luvun puolivälin kustannustasoon verrattu-
na raitioliikenteen tuotanto on jo nykyisin 15 % edullisempaa. Vertailu-
kohtana bussiliikenteen kustannustaso on samassa ajassa kilpailutuk-
sen myötä alentunut noin 10 %. HSL:n hallitus käsitteli HKL:n tarjoutu-
mista alkukesän kokouksissaan ja jatkaa käsittelyä elo-syyskuussa.
HKL:n tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on, minkä päätöksen HSL
tekee liikennöinnin järjestämistavasta.

Länsimetro

HKL on yhteistyössä Länsimetro Oy:n kanssa kehittänyt toimintamalle-
ja länsimetron infran hallinnan hoitamiseksi niin yhteiskunnan kuin inf-
ran omistajan kannalta mahdollisimman hyvin palvelevasti. HKL hoitaa
länsimetron infrastruktuurin kunnossapitoa ja huoltoa Länsimetro Oy:n
kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen perusteella. Lähtökohtana yhteis-
työssä on, että kantametron ja länsimetron infra muodostavat yhden
pääkaupunkiseudun metrojärjestelmäkokonaisuuden, jota kunnossapi-
detään ja huolletaan yhtenä kokonaisuutena. Länsimetro Oy toteuttaa
omistajavalvontaansa mm. auditoimalla HKL:lle kuuluvia tehtäviä. HKL

ja Länsimetro Oy ovat saavuttaneet neuvottelutuloksen länsimetron hallintaa ja ylläpitoa koskevan yhteistyösopimuksen päivittämisestä.

Raide-Jokeri

Raide-Jokerin infrahankkeen allianssi sai valmiiksi kehitysvaiheen ja tavoitehinta infrahankkeen osalta on 386 milj. euroa ja varikon osalta 69 milj. euroa. Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi Raide-Jokerin korotetun hankesuunnitelman enimmäishinnan ja varikon hankesuunnitelman kokouksessaan 13.3.2019. Espoon kaupunginvaltuusto hyväksyi osaltaan vastaavat asiat kokouksessaan 29.4.2019. Raide-Jokerin raitiotiehanke rakentaminen alkoi touko-kesäkuussa 2019 sekä Helsingin että Espoon alueella useasta eri kohteesta. Rakennustyöt tulevat vaikuttamaan merkittävästi liikennejärjestelyihin tulevien vuosien aikana.

Raide-Jokerin varikon rakentamisen valmistelu alkoi samanaikaisesti nykyisen bussivarikon korvaavan varikon rakentamisella. Roihupellon metrovarikon viereen tulevan bussivarikon valmistuttua vuoden 2020 alkupuolella, käynnistyvät varsinaiset raitiovaunuvarikon rakennustyöt.

Raide-Jokerin kalustoprojektin ensimmäisen vaunun korityöt valmistuivat kesäkuussa 2019. Vaunun varustelun jälkeen se siirretään koeajojen varten Helsingin rataverkolle huhtikuussa 2020. Loppujen 28 vaunun sarjatuotanto pyritään ajoittamaan siten, että vaunut valmistuvat yhdessä infrahankkeen valmistumisen kanssa.

Muut hankkeet ja päätökset

Kruunusillat –hankkeen allianssihakinta käynnistyi toukokuussa 2019. Kruunusillat –hanke on jaettu kokonaisurakkaan, joka käsittää kahden suurimman sillan toteuttamisen sekä allianssiurakkaan, johon kuuluu muu hankkeen toteutus, mm. raitiotieradan rakentaminen. Allianssitoiteuttajan valinta on tarkoitus tehdä marraskuussa 2019.

Kalasadaman raitiotiehanke päätettiin myös toteuttaa allianssimallilla. HKL:n johtokunta teki päätöksen huhtikuussa ja toteuttavan allianssin kilpailuttaminen käynnistyy syyskuussa 2019.

Ruskeasuon raitiovaunuvarikon hankesuunnittelu käynnistyi tammi-kuussa 2019. Hankepäätös on tarkoitus esitellä alkusyksystä 2019 HKL:n johtokunnalle ja Helsingin kaupunginhallituksen konsernijaostolle. Ruskeasuon varikon toteuttamisen jälkeen arviolta vuonna 2022 käynnistyy Koskelan raitiovarikon perusteellinen uudistaminen.

Artic-raitiovaunujen toisen option mukaisen 10 vaunun toimitus käynnistyi loppukevästä 2019 ja viimeiset vaunut toimitetaan lokakuussa

2019. Tämän jälkeen Articeja on toimitettu Helsinkiin 70 kpl ja Artic on HKL:n historian suurin vaunusarja. Lisäksi Saksan Schöneichessa on käytössä 3 täysin vastaavaa raitiovaunua. Artic-vaunuihin on alkuvuoden aikana toteutettu useita kuljettajan työtä helpottavia uudistuksia, kuten uudet istuimet sekä lämmitettävät, huurustumattomat peilikamerat. Myös vanhoihin nivelvaunuihin on tehty muutoksia kuljettaja ergonomian parantamiseksi, mm. parantamalla ohjaamon ilmastointia uudella ilmastointilaitteella.

HKL:n johtokunta hyväksyi viiden uuden M300 junan hankesuunnitelman Kivenlahden metrolinnettä varten. HKL on käynyt alkuvuodesta alustavia neuvotteluja CAF:in kanssa viiden M300-junan option käyttämisestä. Junat toimitettaisiin vuosina 2021-2022. Myös M300-juniin on päätetty tehdä kuljettajien ergonomiaa kehittäviä toimenpiteitä.

M100- ja M200-metrojunien peruskorjausprojekti eteni toimittajan valinnalla. VR Kunnossapito valittiin junien kunnostajaksi. Ensimmäinen M100-juna annetaan toimittajalle peruskorjattavaksi kesällä 2019.

HKL käynnisti yhdessä HSL:n, Länsimetro Oy:n ja Espoon kaupungin kanssa metron kapasiteetin lisäämistä koskevan esiselvityksen. Tarkoituksena on muodostaa näkemys tarkoituksenmukaisista toimenpiteistä, joilla varmistetaan metrojärjestelmän kapasiteetti pitkälle tulevaisuuteen. Toimenpide-ehdotukset vaiheineen käsittävän raportin on tarkoitus valmistua alkusyksystä 2019.

HKL:n johtokunta päätti kilpailutuksen pohjalta 21.2.2019 järjestyksenvalvonnan tilaamisesta Palmia Oy:ltä ja vartioinnin tilaamisesta Avarn Security Oy:ltä sopimuskaudeksi 1.11.2019-31.10.2023.

Metron automatisointia koskevien sopimusten purkuasian käsittely on jatkunut Helsingin käräjäoikeudessa suullisilla käsittelyillä kesäkuun 2019 loppuun. Käräjäoikeuden ratkaisua odotetaan viimeistään alkuvuodesta 2020.

Kaupunkipyöräpalvelu laajeni alkuvuonna 2019 käytännössä lähes koko Kehä I:n sisäpuoliselle alueelle. Helsingin alueella on 2380 kaupunkipyörää ja 238 pyöräasemaa. Alkuvuonna valmistui myös kansainvälinen vertailututkimus kaupunkipyörästä, joka osoitti Helsingin kaupunkipyöräpalvelun olevan käyttöasteeltaan aivan maailman terävintä kärkeä.

Pitkäaikaisen hallintojohtaja Yrjö Judströmin jäädessä eläkettä edeltävälle vuosilomalle HKL:n johtokunta päätti HKL:n tukipalveluiden uudistamisesta niin, että tukipalveluyksiköt ovat Talous- ja toiminnanohjauksyksikkö sekä Henkilöstö ja liiketoiminnan tuki –yksikkö. Avoimeksi

asetettuun Henkilöstö ja liiketoiminnan tuki –yksikön johtajan tehtävään HKL:n johtokunta valitsi kokouksessaan 25.6.2019 Petri Lumijärven.

Suoritteet

HKL:n tuottamassa raitio-, metro- ja lauttaliikenteessä tehtiin yhteensä 75,3 milj. matkaa tammi-kesäkuussa. Raitioliikenteessä matkoja tehtiin 7,1 % edellisvuotta vähemmän ja metroluonteisessa liikenteessä 3,5 % enemmän. Raitioliikenteessä matkustajamäärää laskee Hämeentien muutokset. Suomenlinnan lauttaliikenteessä matkustajamäärä oli viime vuoden tasolla.

Talousarvion sitovat tavoitteet

Liikennelaitoksen ennustetaan saavuttavan vuonna 2019 sitovista tavoitteista kaksi (2) kahdeksasta (8). Laitoksen sitovista tavoitteista taloudellisen tuloksen sekä metroluonteisen liikennöinnin luotettavuuden ennakoitaan toteutuvan tavoitteen mukaisesti.

Toiminnan kokonaiskustannusten ei ennusteta saavuttavan tavoitetta. HKL:n menot kasvavat enemmän kuin suoritteena käytettävä paikkakilometrien määrä.

Asiakastyytyväisyyden osalta (liikennöitsijäarvosana) kevään tutkimustuloksissa nähdään lievää nousua vuoden 2018 arvosanaan verrattuna. Erityisesti metroluonteiseen kohdistunut aiempi epäedullinen ja negatiivinen uutisointi on laantunut. Metroluonteisen liikennöinnin asiakastyytyväisyyden ennustetaan palautuvan aiemmalle hyvälle tasolle asiakkaiden luottamuksen palautuessa, mutta liikennöitsijäarvosanan ennustetaan silti vielä toistaiseksi jäävän tavoitteesta. Raitioliikenteen arvosanoissa suurin nousu näkyy kuljettajien palvelukyvyssä ja ajotavassa. Aikataulussa pysymisen tunne sekä kokemus opasteiden toimivuudesta sen sijaan on heikentynyt. Syyksi arvioidaan Hämeentien muutostyön aiheuttamat poikkeusjärjestelyt ja HSL:n vyöhykelippu-uudistus. Kokonaisuudessaan myös raitioliikenteen liikennöitsijäarvosanan ennustetaan jäävän tavoitteesta.

Raitioliikenteen luotettavuuden ennustetaan jäävän tavoitteesta. Syksyllä 2018 alkanut lievä kuljettajapula vaikutti luotettavuuteen alkuvuodesta 2019. Kuljettajaresurssit ovat nyt tasapainossa ja uutta kalustoa on saatu linjalle odotetusti. Loppuvuoden ennustetaan sujuvan normaalilla suoritusasteella.

Matkustajien kokeman järjestyksen ja turvallisuuden tunteen arvosana on noussut molemmissa liikennöintimuodoissa. Järjestyksenpidon näkökulmasta huomattavia häiriöitä tai muutosta toiminnassa ei ole ollut, mutta arvosanojen ennustetaan silti jäävän tavoitteesta.

22.08.2019

Henkilöstö

HKL:n henkilöstömäärä oli 1 272 henkilöä 30.6.2019 (30.6.2018: 1 262). Vuoden 2018 lopussa henkilöstömäärä oli 1 207. Keskimäärin tammi-kesäkuussa henkilöitä oli 1 234, kun vastaavalla kaudella vuonna 2018 henkilöitä oli keskimäärin 1 229.

Käyttötalous

Koko vuoden liikevaihtoennuste on 212,4 milj. euroa eli 11,8 milj. euroa vähemmän kuin tulosbudjetissa. HKL:n saama kaupungin tuki on jäämässä budjetoidusta tasosta 7,4 milj. euroa. Syynä on Länsimetro Oy:n vastikkeet, joita korvataan kaupungin tuen kautta. Vastikkeet jäävät selvästi budjetoidusta tasosta; LM Oy hyvittää vuonna 2018 maksettujen vastikkeiden ylijäämää vuonna 2019 ja lisäksi hoito- ja rahoitusvastikkeet tulevat toteutumaan talousarviossa budjetoitua pienempinä.

HSL:ltä veloitettavia infrakorvauksia on toteutumassa 3,2 milj. euroa budjetoitua vähemmän. Infraan liittyviä käyttömenoja on toteutumassa budjetoitua vähemmän.

Menoissa palveluiden ostoja on toteumassa 44,4 milj. euroa eli 3,1 milj. euroa budjettia vähemmän. Ratojen profilointi on siirtymässä vuodelle 2020, joten vuoden 2019 aikana toteutuu profiloinnin kuluja 1,0 milj. euroa vähemmän kuin on budjetoitu. Myös asiantuntijapalveluita on toteutumassa budjetoitua vähemmän.

Liiketoiminnan muut kulut ovat ennusteessa 23,4 milj. euroa eli 7,2 milj. euroa budjettia vähemmän. Länsimetro Oy:lle maksettavia yhtiövastikkeita tullaan maksamaan selvästi budjetissa ennakoitua vähemmän.

HKL:n tilikauden tulosennuste on 1,2 (TB19: 0) milj. euroa.

Investoinnit

Kesäkuun loppuun mennessä investointimenoja on toteutunut 58,9 milj. eurolla. Suurimmat yksittäiset investoinnit ovat olleet Raide-Jokerin raitinfran suunnittelu ja rakentaminen 21,1 milj. euroa sekä Artic-raitiovaunujen maksut 14,6 milj. euroa. Helsingin metron asetinlaitteen menoja on kirjattu 4,8 milj. euroa alkuvuoden aikana.

Investointien nettoennuste on 151,0 milj. euroa, kun tulosbudjetin investoinnit ovat 172,6 milj. euroa.

Tilikauden suurin investointi on Raide-Jokerin infra 36,3 milj. euroa. Uusia Artic-raitiovaunujen maksuja on toteutumassa 38,7 milj. euroa, josta tänä vuonna toimitettavien 10 raitiovaunun osuus on 19,7 milj. euroa. Muita suuria investointeja ovat mm. vanhojen M100-metrojunien

22.08.2019

Asia/3

peruskorjaus 7,9 milj. euroa ja metron kulunvalvonnan uusiminen 6,1 milj. euroa.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL_osavuosisikatsaus_Q2_2019_22.8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Liikenneliikelaitoksen johtokunta 16.05.2019 § 83

HEL 2019-005353 T 02 02 01

Päätös

Liikenneliikelaitoksen johtokunta päätti merkitä tiedoksi HKL:n osavuosisikatsauksen 1.1. – 31.3.2019.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi